

Comentaris a la Carta de la Pau dirigida a l'ONU

Germans per existir

Punt V.- «Els éssers humans, pel sol fet d'existir -havent pogut no existir-, tenim una relació fonamental: ser germans en l'existència. Si no existíssim, ni tan sols podríem ser germans consanguinis de ningú. Adonar-se d'aquesta germanor primordial en l'existència, ens farà més fàcilment solidaris en obrir-nos a la societat.»

Les persones que tenen alguna característica, afició, etc., en comú -que els agradi per exemple la pesca-, se senten més unides, més properes entre elles. Això que tenen en comú constitueix un vincle, per lleu que sigui, que facilita les relacions humanes entre ells i pot donar resultats profitosos per a tothom.

Sobre aquesta realitat, moltes vegades sorgeix un altre sentiment. Els qui estan units entre ells, marquen les diferències enfront dels qui no participen d'aquest llaç d'unitat. Els primers formen un grup «enfront» dels altres.

Competir, rivalitzar els diversos grups, institucions, etc., pot ser un estímul per créixer i realitzar millor la pròpia tasca; posem per cas els equips investigadors científics. Malgrat tot, si aquests grups es tanquen en ells mateixos, fàcilment es fan insolidaris i poden arribar a obstaculitzar el seu treball, fer-se malbé i fins i tot destruir-se mútuament.

Afany de fraternitat

Trobar fonaments i raons per viure més bé la fraternitat humana ha estat una aspiració constant de la Humanitat de fa molts segles. A la Història s'han fet valuosos passos endavant en aquesta matèria, que han estat definitius. Moltes religions i filosofies assenyalen que tots els éssers humans tenim una naturalesa comú, la naturalesa humana, que fonamentà i facilità, en gran part, la igualtat de tots en el tracte dels uns amb els altres. I hi hagut, certament, molts exemples de germanor entre persones i entre pobles.

Però, alhora, tot al llarg de la Història, hi ha hagut enemistats, opressions, esclavituds, enganys, etc., sense motiu. Mirem uns quants exemples, els més rellevants. L'enorme i gairebé contínua menysvaloració de les dones per part dels barons, l'abandonament d'infants i d'ancians, les desavinences entre els grups socials, les injustícies entre els pobles, la fam en alguns d'ells i l'abundància en altres, etc. El mateix Dret ha afavorit moltes vegades la

desigualtat de tracte entre uns i altres. L'esclavitud, que perdurà fins ben entrat el segle XIX. I fins fa pocs decennis, als mateixos països desenvolupats, no es reconegué a les dones el dret al vot democràtic.

Nous fonaments

Els fonaments sobre els quals s'ha construït la fraternitat de la Humanitat s'han revelat, doncs, insuficients avui dia. La Carta de la Pau, dirigida a l'ONU, tal com diu a la seva introducció, intenta «assenyalar nous fonaments sobre els quals construir més sòlidament» la convivència humana. Les ciències actuals de l'home -antropologia, sociologia i d'altres- assenyalen que l'ésser humà, a més de ser, una essència, una naturalesa -la humana-, és una existència. «Si no existíssem, no podríem» ser, ni fer, cap altra cosa, com diu aquest Punt V que comentem. El nou fonament, doncs, en què basar-nos no és pas que posseïm una naturalesa humana comú, o bé que tenim una mateixa i igual dignitat per ser persones, sinó també en una cosa més dinàmica: el fet que existim. Ens ha tocat allò que alguns anomenen «la loteria d'existir». Formem, per dir-ho així, el «club» dels existents, enfront dels milions i milions de persones possibles, que certament haurien pogut existir -si la història s'hagués esdevingut d'una manera diferent de com, de fet, ha succeït-, però que no han existit ni existiran. Veiem-ho des d'una altra realitat.

La fraternitat més bàsica

Tothom coneix aquest concepte, basat certament en la realitat, de germans de sang pel fet de ser fills d'uns mateixos pare i mare. També és real el fet de ser germans només de mare o només de pare. I el de ser cosins en primer, segon o tercer grau.

Hi ha, però, un altre concepte -també real- més profund i més ampli. Tots som existents. Som germans en l'existència, havent pogut no existir. Totes les diferenciacions entre els individus -genètiques, ambientals, culturals, etc.- i totes les altres realitats -créixer, moure's, nodrir-se, pensar, riure i plorar, estimar, etc.- es construeixen damunt d'aquesta base més radical que és existir.

Fer de la família carnal l'element bàsic de la societat pot portar -i de fet, hi ha portat sovint- a establir divisions entre els éssers humans: clans, ètnies, races, classes socials, països, nacions... i a desencadenar fortes competències entre ells.

La família és quelcom real, bo, necessari; però ha de ser com un cilindre: obert per la base a aquesta comunitat primigènia de tots en l'existència, i obert també per dalt a fi d'incorporar amb solidaritat els seus membres i els fills a tota la societat. Ara bé, això segon serà ben difícil si la família, tancant el seu fons com un sac, no xucla la saba de l'existir comú de tothom a la terra.

Per diferències que hi pugui haver entre un esquimal i un pigmeu, entre un bavarès i un bretó, és molt més allò que els uneix: existeixen!

A tots ens cal descobrir la nostra fonamental fraternitat existencial. Damunt d'aquesta realitat, la família, els consanguinis, els pobles, les ètnies, les nacions, podran trobar just el seu lloc.

Aquestes altres realitats, que es poden donar perquè existim, no constituïran cap trencament en la convivència que flueix d'aquesta deu més profunda -i joiosa- que és existir colze a colze.

Conseqüents amb els desitjos de pau: la solidaritat

Perquè hi hagi pau i goig a les famílies i entre els grups, la bona fraternitat de sang, d'ètnia, etc. impulsa a compartir la vida, el temps, la cultura i els béns materials. Entre bons germans, es vetlla perquè el més feble o menys dotat no es quedi enrere, sinó que es procura marxar en conjunt, amb un mínim digne per a tothom, com diu el Punt IX de la Carta de la Pau. Passa el mateix entre els amics. Fraternitat i amistat que es dona entre persones que es coneixen entre elles.

En canvi, la solidaritat -també necessària si es desitja de debò la pau- es dona entre persones que en la seva gran majoria no es coneixen, però se sap que existeixen. I també les seves dificultats i necessitats. Com diu el text que comenten, «adonar-se d'aquesta germanor primordial en l'existència ens farà més fàcilment solidaris en obrir-nos (des de la família i els grups en que creixem i vivim normalment) a la societat».

La solidaritat, inexistent segles enrere, és una actitud pròpia del món actual, conformat en part pels mitjans de comunicació social i la globalització de la societat. Desenvolupar-la és una necessitat urgent per a la pau i una bona manera de ser conseqüents amb la dignitat de la persona humana, reconeguda ara fa 50 anys en la Declaració Universal dels Drets Humans.